

**Technická univerzita v Liberci Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Katedra pedagogiky a psychologie**

Požadavky ke státní závěrečné zkoušce z pedagogiky a psychologie

Studijní program: Učitelství pro 2. stupeň základní školy
Učitelství pro střední školy

Studenti u SZZ předloží:

- Seznam vlastní prostudované literatury, na jehož základě bude vedena odborná rozprava o daném zkušebním okruhu
- Portfolio pedagogické praxe

Studenti u SZZ prokážou:

- Důkladné teoretické znalosti získané studiem odborné literatury
- Dovednost aplikovat tyto teoretické poznatky na řešení modelových pedagogických situací
- Schopnost najít souvislost mezi pedagogickou, didaktickou a psychologickou částí jednotlivých zkušebních okruhů

Zkušební okruhy:

1.

a) Podstata výchovy a její úloha pro rozvoj jedince a společnosti

(Charakterizujte podstatu výchovy v otevřené společnosti v 21. století. Vysvětlete a zhodnoťte současné úkoly a trendy vzdělávání a výchovy. Vyjádřete vlastní koncepci/vizi výchovy.)

b) Výchova ve vyučování

(Vysvětlete vztah mezi vyučováním a výchovou na analýze cílů, obsahu a procesu výuky, školního hodnocení, prostředí školy a třídy.)

c) Význam pedagogické komunikace z hlediska výchovy

(Uveďte hlavní druhy komunikace, úlohu učitele a žáka v procesu komunikace. Charakterizujte komunikační styly, jejich vliv na rozvoj osobnosti žáka a na sociální klima třídy.)

2.

a) Cíle výchovy a vzdělávání

(Charakterizujte historicko-společenskou podmíněnost cílů výchovy, jejich jednotlivé úrovně v pluralitní společnosti. Analyzujte výchovně vzdělávací cíle v základních kurikulárních dokumentech. Objasněte problematiku tzv. klíčových kompetencí dle požadavků RVP ZV a aplikujte je do vnitřního života školy a výuky.)

b) Příprava učitele na vyučování

(Osvětlete tvorbu tematického plánu učiva. Navrhněte strukturu vyučovací hodiny a zaměřte se na práci učitele s edukačním cílem a na reflexi výuky. Specifikujte zásady didaktické analýzy učiva a tvorby učebního plánu, problémů, úloh a úkolů. Zhodnoťte vědomostní a hodnotově-osobnostní funkci učiva.)

c) Význam zpětné vazby při učení

(Určete pravidla pro uplatňování zpětné vazby při učení, možnosti práce s chybou a její pozitivní využití ve vyučování.)

3.

a) Podmínky a prostředky výchovy

(Objasněte teoretickou diskusi o finalitě a kauzalitě ve výchově. Specifikujte hlavní prostředky výchovy přímé a nepřímé – výchovné metody, pedagogické situace, vzory a idoly. Jaké výchovně vzdělávací prostředky rozvíjí dětskou aktivitu, samostatnost, kooperaci a tvořivost dítěte?)

b) Výuka, její aspekty a determinanty

(Analyzujte výuku jako systém a výuku jako proces. Definujte faktory, které výuku ovlivňují a zhodnoťte je v kontextu procesuálního pojetí výuky.)

c) Psychologické otázky motivace žáků

(Objasněte pojem motivace ve vyučování a vztah vnitřních – vnějších motivů. Posuďte význam motivace v různých pojetích vyučování. Uveďte možnosti ovlivnění struktury potřeb žáka. Definujte motivaci poznávací, výkonovou a sociální. Vyvoďte souvislost motivace s aspirací a dlouhodobými perspektivami vývoje.)

4.

a) Pedagogická interakce a percepce ve výchově a vzdělávání

(Analyzujte pojetí a vliv pedagogické interakce na utváření školního klimatu, na výchovně vzdělávací proces a na sebepojetí žáka. Objasněte úlohu percepce v pedagogické interakci, vliv percepčních stereotypů a preferenčních postojů učitelů k žákům na výchovně vzdělávací proces a na další vývoj dítěte.)

b) Význam sociální interakce žák-žák z hlediska výuky

(Objasněte význam vzájemného, skupinového a kooperativního vyučování, význam kooperace a kompetice z hlediska vývoje žákovy osobnosti.)

c) Sociální klima

(Určete význam emocí ve vyučování a charakterizujte tzv. neohrožující školní prostředí. Uveďte možnosti diagnostiky sociálního klimatu třídy, podíl učitele a jeho vyučovacího stylu na ovlivňování zdravého klimatu ve třídě.)

5.

a) Funkce školy. Socializace, výchova, vzdělání a škola

(Charakterizujte shodné a odlišné znaky výchovy a socializace. Uveďte základní funkce školy v moderní společnosti, blíže je charakterizujte a zhodnoťte v kontextu potřeb otevřené společnosti a zdravého vývoje dítěte.)

b) Evropská dimenze ve vzdělávání

(Interpretujte společné evropské hodnoty ve vzdělávání. Analyzujte kompetence pro Evropu v cílech, učivu, metodách a organizačních formách, v pedagogické interakci a komunikaci.)

c) Vývojová hlediska v socializaci dítěte

(Objasněte klíčové úkoly v jednotlivých etapách socializace a uveďte význam sociálních prostředí pro rozvoj osobnosti žáka. Charakterizujte Eriksonovu teorii vývoje osobnosti.)

6.

a) Inovující se škola. Vývojové tendence současného českého školství

(Uved'te hlavní principy tzv. inovující se školy, její dynamiku v kontextu individuálních potřeb žáka a podmínek společnosti. Konkretizujte dominantní vývojové tendence současného českého školství – zaměřte pozornost na Národní vzdělávací program a RVP.)

b) Změny postavení žáka ve výuce v inovativní škole

(Objasněte hledisko respektu k potřebám žáků, jejich osobnosti a stylům učení. Uved'te aspekty demokratického stylu výchovy ve výuce. Charakterizujte žáka jako subjekt učení a problematiku žakovy konstrukce učiva.)

c) Vývojové zvláštnosti prepuberty a puberty

(Porovnejte tělesné, psychické a sociální změny v osobnosti žáka v období prepuberty a puberty vzhledem k předcházejícímu vývojovému období. Navrhněte možnosti vhodného přístupu učitele k dospívajícím žákům na druhém stupni.)

7.

a) Učitel ve výchově a vzdělávání, učitelská profese

(Vymezte učitelovy funkce, jeho výchovné a vzdělávací práce v rozvoji osobnosti žáka. Charakterizujte profesní dráhu učitele. Zanalyzujte status učitele v současné otevřené společnosti. Profesionalizace a celoživotní vzdělávání učitelů. Vymezte učitelovy profesní kompetence.)

b) Zdravá škola, zdravé vyučování

(Formulujte hlavní zásady koncepce Zdravá škola a možnosti jejího uplatnění v aprobačních předmětech. Objasněte pojem školní zátěže, uveďte její příklady v současné škole a způsoby jejího zvládnutí žáky. Charakterizujte požadavky na zdravé učení. Zdůvodněte význam volnočasových aktivit pro primární prevenci sociálně patologických jevů dětí a mládeže.)

c) Pracovní zátěž a zdraví učitelů

(Objasněte otázky pracovní zátěže a zdraví učitelů, formulujte možnosti zvládnutí zátěže učitelské profese a zásadní preventivní principy proti „vyhoření“ učitele. Uveďte příčiny vzniku a projevy psychosomatických poruch a neuróz učitelů.)

8.

a) Aktuální problémy mravní výchovy mládeže. Utváření hodnotové orientace žáků. Hodnoty a současná škola

(Objasněte problematiku hodnot a hodnotové orientace jako cíle výchovy a vzdělání. Vysvětlete, jak může škola přispět k utváření hodnotové orientace. Které hodnoty považujete osobně za rozhodující ve výchově. Proč? Uveďte argumenty.)

b) Rozvíjení kritického myšlení ve vyučování

(Analyzujte podstatu kritického myšlení a jeho význam pro společnost i pro utváření hodnot a postojů žáka. Uveďte prostředky rozvíjející kritické myšlení ve výuce - vztah k výběru učiva a procesu výuky.)

c) Charakter. Stádia mravního vývoje. Činitelé utváření postojů u žáků 2. stupně

(Objasněte problematiku struktury charakteru a procesu jeho formování. Popište Kohlbergova stádia vývoje charakteru. Charakterizujte problematiku utváření postojů - činitelé a dynamika).

9.

a) Aktuální problémy kázně v současné škole

(Charakterizujte základní póly svobody a autority ve výchově a vzdělávání. Řád a výchova. Problematika tzv. dobové podmíněnosti kázně. Uveďte charakteristické kázeňské přestupky v současné škole. Objasněte hlavní strategie řešení a prevence nekázně. Zhodnoťte problematiku vytváření školního řádu.)

b) Učitel a styly výchovy. Autorita učitele

(Objasněte problematiku formální a neformální autority učitele. Charakterizujte styly výchovy ve výuce a uveďte jejich vliv na sebepojetí žáka a na školní kázeň. Vymezte příčiny nekázně ve výuce.)

c) Šikana ve škole

(Agresivita, šikana ve škole. Šikana jako nemoc skupiny. Charakterizujte z psychologického hlediska agresora a oběti šikany a násilí. Uveďte stádia vývoje šikany ve škole a konkretizujte strategie jejího řešení. Formulujte možnosti prevence šikany na školách.)

10.

a) Otázka svobody a přirozenosti ve výchově v historickém kontextu

(Objasněte vztah společnosti a výchovy u J. J. Rousseaua a vysvětlete jeho princip negativní a přirozené výchovy. Analyzujte vliv Rousseauových myšlenek na výchovné názory na počátku 20. století. Zhodnoťte úlohu myšlenek svobodné výchovy v koncepci tzv. antiautoritativní výchovy v druhé polovině 20. století.)

b) Organizační formy výuky

(Klasifikujte a charakterizujte hlavní organizační formy vyučování a uveďte kritéria jejich výběru pro výuku. Zhodnoťte organizační formy z hlediska principu svobody žáka a přirozenosti ve vyučování.)

c) Poruchy chování žáků na 2. stupni ZŠ

(Lhaní, krádeže, záškoláctví – uveďte důvody nevhodného chování a možnosti nápravy. Nebezpečí užívání návykových látek u dětí a mládeže – vyjmenujte důvody a charakterizujte strategie řešení. Objasněte význam školy v prevenci poruch chování – vytváření preventivních programů.)

11.

a) Úloha rodiny při rozvoji osobnosti žáka

(Charakterizujte styly rodinné výchovy. Funkční a nefunkční rodinná výchova – znaky a diagnostika. Analyzujte fenomén krize evropského modelu rodiny. Objasněte participaci rodičů na chodu školy a rozvoji osobnosti žáka - oblasti a formy spolupráce.)

b) Školní prospěch a jeho podmínky

(Analyzujte vnitřní a vnější příčiny prospěchu a neprospěchu žáka a zohledněte vliv rodinného zázemí. Zhodnoťte vliv neprospěchu na sebepojetí žáka. Objasněte problematiku žáka pracujícího pod své možnosti a navrhněte pedagogický přístup k němu.)

c) Důsledky nefunkční rodiny na psychický vývoj dítěte a jeho osobnost

(Vymezte pojmy psychická subdeprivace a deprivace dítěte. Syndrom týraného a zneužívaného dítěte, domácí násilí – vliv na vývoj osobnosti a přístup pedagoga.)

12.

a) Reformně pedagogické hnutí z počátku 20. století – východiska a principy

(Analyzujte zásadní reformně pedagogické principy tzv. hnutí nové výchovy na počátku 20. století. Uveďte hlavní typy reformních škol z počátku 20. století a hlavní představitele tohoto hnutí. Porovnejte pedagogickou diskusi o reformě školy na počátku 20. a 21. století a pokuste se objasnit shodné a rozdílné znaky.)

b) Metody výuky

(Uveďte kritéria výběru metody učitelem. Porovnejte otázku výběru metod v tzv. tradiční škole, v reformních a alternativních školách. Zhodnoťte metody výuky z hlediska Vašich aprobačních předmětů.)

c) Problematika integrace zdravotně handicapovaných dětí na ZŠ

(Charakterizujte problematiku integrace a segregace ve vzdělávání. Zhodnoťte význam individuálního vzdělávacího programu pro žáky tělesně, smyslově či řečově handicapované a uveďte zásady jeho tvorby. Objasněte pedagogicko-psychologický přístup k handicapovaným žákům.)

13.

a) Žák ze sociokulturně a etnicky odlišného prostředí

(Uveďte specifika práce s dětmi s odlišným kulturním a sociálním zázemím. Objasněte problematiku vzdělávání romských dětí, uprchlíků a cizinců v současné české škole. Multikulturní výchova – možnosti a meze. Prevence rasismu a xenofobie ve škole.)

b) Diferenciace ve vyučování

(Definujte princip diferenciac ve vyučování a uveďte její důvody. Charakterizujte formy diferenciac žáků, vymezte kladné a záporné aspekty diferenciac žáků. Objasněte a zhodnoťte problematiku vnější kvantitativní diferenciac v našem školství.)

c) Učení

(Objasněte podstatu a druhy učení významné pro školní vzdělávání. Vymezte vztah učení a zrání. Charakterizujte podmínky učení a jeho efektivity.)

14.

a) Nadaný a talentovaný žák

(Charakterizujte osobnost nadaného žáka a uveďte druhy nadání. Objasněte diagnostiku nadaného žáka. Specifikujte sociální interakci nadaného žáka se spolužáky a kolektivem. Uveďte specifické vzdělávací a výchovné potřeby nadaných žáků a strategie jejich vzdělávání, individuální vzdělávací plán.)

b) Školní hodnocení

(Vysvětlete rozdíl mezi diagnostikou a hodnocením žáků. Porovnejte různé formy školního hodnocení z hlediska jejich funkcí a vlivu na žáky. Charakterizujte moderní formy školního hodnocení – sebehodnocení, portfolio, slovní hodnocení aj.)

c) Kognitivní vývoj. Kognitivní procesy a jejich rozvíjení ve škole

(Objasněte Piagetovu koncepci stádií kognitivního vývoje a její význam pro plánování učebních činností. Rozvoj myšlenkových operací ve vyučování).

15.

a) Specifické poruchy učení

(Uveďte příčiny, diagnostiku, druhy specifických poruch. Vymezte zásady práce s žákem se SPU, individuální vzdělávací plán. Spolupráce školy a pedagogicko-psychologické poradny či speciálního centra, spolupráce ředitele, učitele a rodičů žáka se SPU.

Hodnocení žáka se SPU.)

b) Obsah vzdělávání

(Objasněte základní teorie strukturace učiva – teorie materiálního a formálního vzdělávání. Zaměřte se na současné trendy ve vývoji všeobecného a odborného vzdělávání. Analyzujte kritéria výběru a uspořádání učiva. Konkretizace učiva v pedagogických dokumentech.

Objasněte změny v pojetí učiva v RVP.)

c) Senzomotorické učení

(Vymezte pojem senzomotorického učení a uveďte možnosti jeho využití ve výuce na druhém stupni ve vašem předmětu. Analyzujte podmínky a fáze osvojování senzomotorických dovedností. Objasněte úlohu vnímání v senzomotorickém učení, příčiny stagnace výkonu, fáze plató. Formulujte zásady práce s dyspraktickými žáky (TV, pracovní vyučování,...) a možnosti přístupu k nim.)

16.

a) Vývoj české školské soustavy a její současná podoba

(Charakterizujte vývoj školské soustavy od uzákonění povinné školní docházky. Cesta k demokratizaci a humanizaci školy v historickém kontextu. Objasněte problematiku jednotnosti a vnější diferenciaci ve školství v historickém průřezu. Současná podoba školského systému v ČR.)

b) Koncepce výuky

(Vysvětlete filozofická a psychologická východiska jednotlivých koncepcí výuky a zhodnoťte jejich pedagogické principy. Objasněte společenské podmínky jejich vzniku. Uveďte aspekty vybraných koncepcí z hlediska jejich inspirativnosti pro dnešního učitele.)

c) Školní třída jako sociální skupina

(Vymezte pojmy sociální skupiny a charakterizujte zásady skupinové dynamiky. Analyzujte fáze utváření skupiny. Porovnejte otázku rolí a pozic žáků v třídní skupině a ve škole. Objasněte vztah jedince a skupiny, formulujte specifika práce učitele se školní třídou - diagnostika a řízení.)

17.

a) Pedagogický systém J. A. Komenského

(Charakterizujte kontext doby života J. A. Komenského a její specifika. Objasněte pedagogické myšlení Komenského ve vztahu k jeho všenápravným snahám o reformu společnosti. Uveďte základní charakteristiky pedagogického a didaktického myšlení Komenského. Vysvětlete Komenského tzv. výchovný demokratismus a humanismus.)

b) Vyučovací technika a média ve výuce

(Uveďte možnosti využití moderní didaktické techniky, zhodnoťte její vliv na vyučování a učení a porovnejte její pozitivní a negativní vlivy na sociální aspekty vyučování. Média ve vyučování a interaktivní výuka. Učebnice – její funkce a komponenty, výběr učebnic.)

c) Proces osvojování vědomostí

(Objasněte psychologické chápání vědomostí a úlohu paměti, pozornosti a emocí při osvojování vědomostí. Uveďte prostředky vedoucí k dlouhodobému zapamatování vědomostí v souvislostech a k jejich aplikaci v praxi.)

18.

a) Výchova demokratického občana v historicko pedagogickém pohledu

(Specifikujte myšlenky o výchově občana u osvícence J. Locka, ideál výchovného vyučování J. F. Herbarta a výchovu k demokracii v pragmatické koncepci J. Deweye. Porovnejte historická pojetí se současnou pedagogickou diskusí o výchově demokratického občana.)

b) Kreativita ve vyučování

(Vymezte pojem kreativity a charakterizujte kreativního učitele a kreativní osobnost žáka. Uveďte metody a vyučovací strategie rozvíjející kreativitu žáků. Vyberte aspekty učiva podporující rozvoj tvořivosti. Zhodnoťte problematiku kreativity v současné škole.)

c) Sebepojetí žáka

(Objasněte integrující úlohu sebepojetí v rozvoji osobnosti a její autonomie. Zhodnoťte pozitiva a negativa vlivu sociálního prostředí na sebepojetí žáka a možnosti učitele pozitivně rozvíjet sebepojetí a seberegulační složky osobnosti dítěte.)

19.

a) Myšlenka činnostní školy v historické perspektivě

(Zasaďte do historického kontextu snahy o činnostní princip v učení a vyučování. Analyzujte diskusi o pracovní škole v pedagogickém pragmatismu J. Deweye. Uveďte hlavní výchovně vzdělávací činnosti v reformně pedagogických koncepcích C. Freineta, M. Montessoriové a R. Steinera.)

b) Problémové a projektové vyučování

(Formulujte didaktické principy plánování, tvorby a realizace školního projektu. Uveďte výhody a nevýhody projektového vyučování ve školní praxi. Analyzujte konkrétní projekty vztahující se k aprobačnímu předmětu. Problémové vyučování, problémový výklad.)

c) Intelligence a rozvíjení intelektových dovedností

(Definujte druhy intelligence a jejich vztah k rozvoji osobnosti žáka. Objasněte souvislost vloh a schopností. Vymezte vztah intelligence a školního prospěchu. Charakterizujte tzv. emoční inteligenci.)

20.

a) Reformně pedagogická koncepce Václava Příhody

(Objasněte vztah mezi filozofií pragmatické pedagogiky a pedagogickým myšlením V. Příhody. Zasaďte do historického kontextu tzv. příhodovskou reformu, uveďte důvody a mezníky realizace reformy. Objasněte principy reformy -problematika jednotné vnitřně diferencované školy a princip tzv. společenské školy.)

b) Mezipředmětové vztahy ve vyučování

(Objasněte význam, možnosti a realizaci propojování mezipředmětových obsahů ve vyučování. Charakterizujte principy globální výchovy. Interpretujte význam průřezových témat dle RVP.)

c) Konflikt. Řešení konfliktních situací ve škole

Vymezte pojem konfliktní situace. Asertivita. Charakterizujte základní strategie a techniky řešení konfliktních situací.)

Povinná literatura – obecná pedagogika:

- Kasper, T., Kasperová, D. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada, 2008.
- Lechta, V. (Ed.), *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Praha: Portál, 2010.
- Průcha, J. (Ed.). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009.
- Průcha, J. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2009.
- *RVP pro základní vzdělávání (RVP ZV)* [online]. Dostupné z <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.
- Štverák, V. *Obecná a srovnávací pedagogika*. Praha: Karolinum, 1999.
- Vališová, A., Kasíková, H. (Eds.). *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011.

Povinná literatura – obecná didaktika:

- Kalhous, Z., Obst, O. a kol. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2009.
- Kolář, Z., Vališová, A. *Analýza vyučování*. Praha: Grada, 2009.
- Průcha, J. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Praha: Portál, 1999.
- Rýdl, K. *Inovace školských systémů*. Praha: ISV, 2003.
- Skalková, J. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007.
- Vališová, A., Kasíková, H. (Eds.). *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011.

Povinná literatura – psychologie:

- Fontana, D. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Praha: Portál, 2010.
- Helus, Z. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál, 2009.
- Helus, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007.
- Jedlička, R. *Pedagogická diagnostika, preventivně výchovná činnost a poskytování poradenských služeb ve škole*. In Vališová, A., Kasíková, H. (Eds.), *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011.
- Jedlička, R. *Výchovné problémy s žáky z pohledu hlubinné psychologie*. Praha: Portál, 2011.
- Langmeier, J., Krejčířová, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006.
- Piaget, J., Inhelderová, B. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 2010.

Legislativní předpisy:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

Časopisy:

- Československá psychologie
- Komenský
- Moderní vyučování
- Pedagogická orientace
- Pedagogická revue
- Pedagogika
- Psychologie dnes
- Učitelské noviny

Rozšiřující literatura – obecná pedagogika:

- Bendl, S. *Kázeňské problémy ve škole*. Praha: Triton, 2004.
- Kolář, M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2005.
- Pešatová, I. *Vybrané kapitoly z etopedie: 1. Díl, Klasifikace a diagnostika poruch chování*. Liberec: TUL, 2006.
- Průcha, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2009.
- Walterová, E. a kol. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. Brno: Paido, 2004.
- Zelinková, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: Nástroje pro prevenci, nápravu a integraci*. Praha: Portál, 2007.

Rozšiřující literatura – obecná didaktika:

- Cangelosi, J. S. *Strategie řízení třídy: jak získat a udržet spolupráci žáků při výuce*. Praha: Portál, 2009.
- Čechová, B. H. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí žáků*. Praha: Portál, 2009.
- Dyrtrtová, R., Krhutová, M. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009.
- Kolář, Z., Šikulová, R. *Hodnocení žáků*. Praha: Grada, 2009.
- Kyriacou, C. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. Praha: Portál, 2008.
- Maňák, J., Janík, T., Švec, V. *Kurikulum v současné škole*. Brno: Paido, 2008.
- Průcha, J. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2004.
- Solfronk, J. *Problematika organizačních forem vyučování a alternativního školství*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Liberec: Pedagogická fakulta Technické univerzity, 1995.
- Vašutová, J. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004.

Rozšiřující literatura – psychologie:

- Čáp, J., Mareš, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007.
- Drapela, V. J. *Přehled teorií osobnosti*. Praha: Portál, 2008.
- Erikson, E. H. *Životní cyklus rozšířený a dokončený*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999.
- Heidbrink, H. *Psychologie morálního vývoje*. Praha: Portál, 1997.
- Helus, Z. *Osobnost a její vývoj*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2009.
- Hewstone, M., Stroebe, W. (Eds.). *Sociální psychologie: moderní učebnice sociální psychologie*. Praha: Portál, 2006.
- Hill, G. *Moderní psychologie: hlavní oblasti současného studia lidské psychiky*. Praha: Portál, 2004.

- Hříbková, L. *Nadání a nadaní: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi*. Praha: Grada, 2009.
- Janoušek, J. *Verbální komunikace a lidská psychika*. Praha: Grada, 2007.
- Jedlička, R. et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis, 2004.
- Kern, H. et al. *Přehled psychologie*. Praha: Portál, 2006.
- Piaget, J. *Psychologie inteligence*. Praha: Portál, 1999.
- Plháková, A. *Dějiny psychologie*. Praha: Grada, 2006.
- Shapiro, L. E. *Emoční inteligence dítěte a její rozvoj*. Praha: Portál, 2009.
- Vágnerová, M. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005.
- Vygotskij, L. S. *Psychologie myšlení a řeči*. Praha: Portál, 2004.
- Zelinková, O. *Poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD*. Praha: Portál, 2009.